

Косенчук О. Г. Соціально-педагогічні умови формування лідерських якостей старшокласників у позаурочній діяльності на рівні міста

У статті охарактеризовані соціально-педагогічні умови формування лідерських якостей у лідерів-старшокласників у позаурочний час на рівні міста.

Ключові слова: соціально-педагогічні умови, модель формування лідерських якостей старшокласників, лідери-старшокласники, міжсекторна взаємодія.

Косенчук О. Г. Социально-педагогические условия формирования лидерских качеств старшекласников в внеурочной деятельности на уровне города

В статье охарактеризованы социально-педагогические условия формирования лидерских качеств лидеров – старшекласников во внеурочное время на уровне города.

Ключевые слова: социально-педагогические условия, модель формирования лидерских качеств старшекласников, лидеры-старшекласники, межсекторное взаимодействие.

Kosenchuk O. G. Socio-pedagogical conditions of forming of leadership qualities of high school students in extra-curricular activities at the level of the city

The article describes the socio-pedagogical conditions of forming of leadership qualities of the leaders of high school students in free time at the city level.

Key words: socio-pedagogical conditions, model of leadership qualities of high school students, leaders, students, inter-sector cooperation.

Стаття надійшла до редакції 06.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.091:173.5-055.52-053.81

Н. О. Островська

**ЗАКЛАДИ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ
ЯК СУБ'ЄКТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
З ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА МОЛОДІ**

Українське суспільство, на сучасному етапі його розвитку, характеризується трансформацією всіх сфер політичного, економічного, культурного, духовного та соціального життя, що накладає свій відбиток на становище сучасної молоді.

Аналіз досліджень останніх років дозволяє констатувати сумну тенденцію, яка відображає зниження соціальних і моральних цінностей у свідомості молоді щодо шлюбу та майбутнього батьківства. Парадокс в тому, що, з одного боку, сучасні молоді люди досить рано починають статеве життя, а з іншого – більшість молоді є психологічно не готовою до створення сім'ї та майбутнього батьківства. Навіть створюючи власну сім'ю, підготовку до народження дитини молоді люди, як правило, обмежують вирішенням матеріальних аспектів майбутнього батьківства, і практично не приділяють уваги формуванню психолого-педагогічних знань, умінь та навичок з усвідомленого батьківства як умови гармонійного розвитку дитини.

В Україні останнім часом фахівцями соціальної сфери реалізуються заходи, які спрямовані на формування навичок усвідомленого батьківства, однак вони не є систематичними та обмежуються, частіше за все, висвітленням соціально-медичного аспекту розвитку дитини, не приділяючи достатньої уваги формуванню психолого-педагогічних та морально-правових знань та умінь молоді з усвідомленого батьківства. Суб'єктом, який має змогу об'єднати зусилля закладів освітньої сфери, закладів та організацій соціально-педагогічного спрямування та неурядових організацій для комплексного формування усвідомленого батьківства молоді може стати територіальна громада.

Висвітленню наукових підходів до формування різних аспектів усвідомленого батьківства присвятили свої роботи такі вчені, як О. Баланірева, О. Яременко, В. Бойко, А. Брусиловський, Р. Овчарова, Г. Філіпова, М. Єрміхіна, Є. Смірнова, В. Котрило, В. Кравець, І. Зверева, Г. Лактіонова, Л. Буніна, О. Лещенко та ін. Питання вивчення територіальної громади як різновиду соціального середовища в сфері соціально-педагогічної діяльності з молоддю висвітлені в роботах О. Безпалько, Р. Граніної, С. Іваненкова, В. Іванова, Г. Ловецького та ін.

Водночас, проведений аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що: по-перше, фундаментальних досліджень з проблеми формування усвідомленого батьківства молоді небагато, хоча є яскраво вираженою потреба у систематизації знань з даної наукової проблеми; по-друге, незважаючи на ґрунтовні дослідження вчених, залишаються недостатньо розробленим питання організації діяльності різних соціальних інституцій територіальної громади щодо формування усвідомленого батьківства молоді.

Саме тому **метою** нашої статті є аналіз соціально-педагогічної діяльності закладів освітньої сфери як суб'єкта територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді.

Соціально-педагогічна діяльність територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді визначається нами, як мезорівень соціально-педагогічної діяльності, що спрямована на формування в молоді відповідальності за процес зачаття, народження, виховання та розвиток здорової дитини, яке базується на виробленні та

удосконаленні когнітивної, емоційної та поведінкової складових батьківства, а також формування особистісної позиції щодо виконання соціальної ролі батьків та створення сприятливих умов гармонійного розвитку дитини в сім'ї, і здійснюється із використанням відповідних технологій.

Одним з основних суб'єктів реалізації соціально-педагогічної діяльності територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді є заклади освітньої сфери, а саме: середні загальноосвітні навчальні заклади I-III ступенів, заклади професійно-технічної освіти та вищі навчальні заклади.

Система освітніх закладів будь-якої країни є провідним фактором соціалізації на рівні територіальної громади, зокрема формування усвідомленого батьківства молоді.

Головною метою системи навчально-виховних закладів освіти є адаптація дітей та молоді до існуючих цінностей культури суспільства, окремих його груп. Тому структура, організація, зміст соціально-педагогічної діяльності у системі освітніх закладів залежить від відповідних провідних соціальних цінностей суспільства.

Соціально-педагогічна діяльність в закладах освіти, за статтею 22 Закону України «Про освіту» [1], здійснюється соціальними педагогами, які за своїм статусом належать до педагогічних працівників.

Розглянемо, сутність соціально-педагогічної діяльності з формування усвідомленого батьківства молоді у сучасній системі освіти України.

Цільовою групою формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітніх закладах виступає учнівська молодь (9-11 класи), яка є потенційними батьками. Їхня підготовка здійснюється за такими чотирма основними напрямками, як: освітній, виховний, оздоровчий і практичний [2]. Розглянемо їх більш детально.

Освітній напрям формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітніх закладах передбачає інформування учнівської молоді, яка є майбутніми батьками про фізіологічні механізми дітонародження, особливості харчування, режиму, виконання правил гігієни під час вагітності, пологів і післяродового періоду, правила догляду за дитиною, принципи грудного вигодовування та виховання.

На думку В. Кравця, для того, щоб мати достатній рівень сформованості усвідомленого батьківства учнівській молоді необхідними є знання про основні закономірності розвитку і виховання дітей, про роль у цьому сім'ї, батьків, тобто фізіолого-гігієнічні і психолого-педагогічні знання. Молоді люди повинні бути готовими до розв'язання різноманітних педагогічних завдань, як стратегічних так і тактичних, оперативних. На рівень педагогічної підготовленості певний вплив чинить самоосвіта майбутніх батьків, читання педагогічної літератури, прагнення розширити свій педагогічний світогляд [2, с. 26].

У рамках освітнього напрямку формування усвідомленого батьківства здійснюється через статеве виховання, формування

репродуктивного здоров'я молоді, попередження виникнення та розповсюдження хвороб, які передаються статевим шляхом, підготовку до сімейного життя.

Основна професійна діяльність з формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітній школі в рамках освітнього напрямку здійснюється соціальним педагогом засобами бесід, диспутів, конкурсів соціальної реклами, волонтерських акцій, благодійних марафонів, соціальних проектів, тренінгів та ін. [3]. Окрім соціального педагога окремі аспекти формування усвідомленого батьківства учнівської молоді беруть на себе завучі з виховної роботи школи та класні керівники, які включають до плану виховних заходів лекції, бесіди, диспути, тренінги масові заходи із залученням медичних працівників, психологів, юристів, спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, представників громадських організацій соціально-педагогічного спрямування та ін.

Також, специфічною діяльністю з формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітній школі є впровадження навчального курсу для учнів 10-11 класів «Етика та психологія сімейного життя», головними завданнями якого є: підвищення відповідальності молоді перед шлюбом і сімейним життям; формування у юнаків та дівчат високого рівня етико-психологічної культури; підвищення соціальної престижності ролі батьківства та материнства; формування психологічної готовності юнаків та дівчат до шлюбу; висвітлення питання щодо ведення домашнього господарства, організації бюджету сім'ї тощо [3, с. 45]. Але на жаль, на сьогодні цей курс у сучасній вітчизняній системі загальної освіти не є обов'язковим, а факультативним.

Зараз в загальноосвітній школі спостерігається активний пошук нових технологій соціально-педагогічної роботи з формування усвідомленого батьківства у дітей та молоді, однією з таких технологій є метод «рівний-рівному», активне запровадження якого в практику соціально-педагогічної роботи школи почалося з 2000 року в рамках спільного проекту колишнього Міністерства освіти і науки України, Національної Академії педагогічних наук України, ПРООН/ЮНЕЙДС «Сприяння просвітницькій роботі «рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя» [4, с. 184]. В межах даної програми окремим блоком «Прояви турботу та обачливість» серед підлітків, учнів загальноосвітніх закладів, здійснюється формування окремої складової усвідомленого батьківства, такої як статеве виховання та профілактика ВІЛ/СНІДу в підлітковому середовищі.

Виховний напрям формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітній школі передбачає виховання почуття материнства-батьківства шляхом формування духовного зв'язку між майбутніми батьками і ненародженою дитиною. Старшокласники повинні бути психологічно готовими до виховання дитини, взяти на себе відповідальність за створення умов для всебічного розвитку особистості майбутньої дитини.

В. Кравець виділяє п'ять умов успіху в здійсненні батьківського і материнського обов'язків:

- 1) бути вимогливими до себе, постійно займатись самовихованням, володіти волею, витримкою;
- 2) знати інтереси своїх дітей, вникати в усе, що їх хвилює, турбує, гнітить чи радує;
- 3) пам'ятати своє дитинство та юність, співпереживати з дитиною все, що з нею відбувається;
- 4) брати обов'язкову участь в усіх домашніх, господарсько-побутових справах, залучати до них, по можливості, й дітей;
- 5) завжди бути прикладом для своїх дітей [2, с. 28].

Значний потенціал у формуванні почуття материнства і батьківства молоді в загальноосвітній школі, в рамках виховного напрямку, мають навчальні предмети, передовсім українська та зарубіжна література, біологія, валеологія, правознавство тощо.

Важливе значення у виховній роботі школи набуває формування культу Матері, поваги до жінки, розповсюдженими формами формування якого є вечори, шкільні свята, збори, оформлення стендів («Наші мами», «Прославимо жінку-матір!», «Я люблю тебе мамо» тощо). В ряді шкіл проводяться шкільні свята Матері з підведенням підсумків того, що учні створили своєю працею для матері.

Оздоровчий напрям передбачає роботу школи із залученням медичних працівників, яка спрямована на оцінку стану здоров'я учнівської молоді, зокрема на збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я майбутніх батьків.

Так, оздоровчий напрям формування усвідомленого батьківства жіночої молоді передбачає оцінку стану здоров'я дівчини-майбутньої жінки, прогнозування акушерських ускладнень і власне оздоровчі заходи. З цією метою проводять щорічний медичний огляд; використовують комп'ютерну психодіагностику; заняття з оздоровчої гімнастики в гімнастичному залі і басейні; правильне харчування; загартування; ознайомлення з методами розслаблення і контрацепції; навчання динамічній суглобовій і спеціальній гімнастиці тощо [2].

Оздоровчий напрям формування усвідомленого батьківства чоловічої молоді в умовах загальноосвітнього закладу обмежується лише медичним оглядом.

Також в рамках оздоровчого напрямку формування усвідомленого батьківства в загальноосвітній школі робляться спроби за допомогою терапевтичних засобів зберегти та підвищити рівень психологічного здоров'я майбутніх батьків: зменшення їхніх невротичних проявів, формування адекватної реакції на різноманітні стресові подразники. З цією метою застосовуються методики особистісного орієнтування: арттеапія, малювання, гра на музичних інструментах, співи, танці, рольові ігри, формування впевненості у собі, заострення уваги

майбутніх батьків на поглибленні контакту з дитиною в дородовий період [2, с. 27].

Практичний напрям формування усвідомленого батьківства молоді в діяльності загальноосвітньої школи має на меті підготовку молоді до виходжування і виховання дитини. Вмінням одягнути, сповити, викупати, покласти спати, заколисати повинні оволодіти і хлопці, і дівчата. На жаль, даному напрямку формування усвідомленого батьківства молоді майже не приділяється уваги ні в школі, ні в сім'ї [2].

Таким чином, розглянуті напрями соціально-педагогічної діяльності з формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітній школі дають підстави стверджувати, що не дивлячись на пошуки та впровадження нових технологій з формування усвідомленого батьківства молоді в загальноосвітній школі ця діяльність має не систематичний, епізодичний характер, що істотно впливає на рівень сформованості усвідомленого батьківства учнівської молоді.

Вищі навчальні заклади, професійно-технічні заклади також можуть здійснювати формування усвідомленого батьківства молоді.

Формування усвідомленого батьківства молоді в професійно-технічних та вищих освітніх закладах може реалізовуватись у двох напрямках: 1) як виховна робота зі студентами; 2) як професійна підготовка фахівців соціальної сфери.

У межах першого напрямку – *виховної роботи зі студентами* – формування усвідомленого батьківства молоді здійснюється через роботу заступників деканів з соціально-гуманітарної роботи та кураторів академічних груп, які окремими блоками в план виховних заходів та кураторських годин вносять теми які стосуються формування статевої культури, гендерної культури, формування образу сім'янина, профілактики ІПСШ, ВІЛ/СНІДУ та ін.

Діяльність з формування усвідомленого батьківства молоді у вищому навчальному закладі полегшується, оскільки частково теоретичні знання про сім'ю та батьківство студенти набувають під час вивчення гуманітарних дисциплін, таких як «Валеологія», «Соціологія», «Етика та естетика», «Психологія» і «Педагогіка» та ін. Завдання заступників деканів з соціально-гуманітарної роботи та кураторів академічних груп полягає в поширенні й поглибленні цих знань [5, с. 78]. Однак практичний аспект – формування навичок усвідомленого батьківства – в даних освітніх закладах не здійснюється.

У межах *професійної підготовки фахівців спеціальностей* «Соціальна педагогіка», «Педагогіка», «Психологія», «Соціальна робота» формування усвідомленого батьківства молоді в деяких вищих навчальних закладах реалізується у межах таких навчальних курсів, як «Полорольова соціалізація особистості», «Сімейна педагогіка», «Методи роботи з групою ризику», «Сімейна психологія», «Інноваційні моделі соціальної роботи» тощо, але більшість з них запланована не як обов'язкова, а як дисципліна за вибором студента.

Суб'єктами формування усвідомленого батьківства молоді у вищих навчальних закладах є також і студентські соціальні служби, які є підрозділами міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Студентська соціальна служба – це спеціалізоване формування, що реалізує державну молодіжну політику і надає безкоштовні соціальні послуги та допомогу студентській молоді. Діяльність студентської соціальної служби здійснюється за погодженням із керівництвом закладу [6].

Організація роботи студентських соціальних служб з формування усвідомленого батьківства молоді здійснюється в межах окремих напрямів її роботи, а саме:

- просвітницької роботи щодо реалізації соціально значимих соціальних програм і проектів – спільно із соціальними службами для сім'ї, дітей та молоді (тренінги, акції щодо формування усвідомленого батьківства молоді, формування гендерної культури, статевого виховання підлітків та ін.);

- профілактики негативних явищ у студентському середовищі та пропаганди здорового способу життя (в рамках даного напрямку роботи здійснюється і просвітницька робота з формування окремих складових усвідомленого батьківства молоді, таких як: статево виховання, профілактика ВІЛ/СНІДу та ін.);

- формування та розвиток волонтерського руху в ВНЗ, що дає змогу студентам I-V курсів навчатися навичкам соціально-педагогічної роботи за фахом (в рамках даного напрямку роботи студенти-волонтери здійснюють і соціально-педагогічну діяльність з формування усвідомленого батьківства молоді серед учнів загальноосвітніх закладів та студентів ВНЗ);

- культурно-дозвіллева діяльність: проведення тематичних фестивалів творчості, конкурсів, виставок творчих робіт (у тому числі і з питань усвідомленого батьківства) – спільно із соціальними службами для сім'ї, дітей та молоді, управліннями праці та соціального захисту населення, позашкільними закладами освіти.

- проведення соціального моніторингу та досліджень з рівня сформованості усвідомленого батьківства молоді у середовищі ВНЗ (бесіди, інтерв'ю, анкетування тощо);

- здійснення інформаційної діяльності (видання газети студентської соціальної служби, оформлення інформаційних стендів, здійснення соціальної реклами) [6].

Слід зазначити, що одним із суб'єктів, який формує усвідомлене батьківства молоді в освітніх закладах є *Психологічна служба у системі освіти України* та мережа регіональних центрів, який здійснює великий спектр консультативних та інформаційних послуг з питань усвідомленого батьківства молоді, батькам та педагогічним працівникам.

Психологічна служба в системі освіти – це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої

становлять фахівці у сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Основною метою діяльності психологічної служби є психологічне забезпечення та підвищення ефективності педагогічного процесу, захист психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: вихованців, учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Основні завдання психологічної служби системи освіти України полягають у: сприянні повноцінному розвитку особистості вихованців, учнів, студентів на кожному віковому етапі, створенні умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку; забезпеченні індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу на основі його психолого-педагогічного вивчення; профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку вихованців, учнів, студентів [7].

У навчальних закладах працівники психологічної служби впроваджують інформаційно-просвітницькі, превентивні програми з питань профілактики насильства в сім'ї, статевого виховання, збереження репродуктивного здоров'я, запобігання захворюванням, що передаються статевим шляхом. Спільно із державними та громадськими організаціями проводяться заходи та свята з відзначенням Дня матері, сімейні свята з метою пропаганди кращих духовних надбань українського народу, розвитку і підтримки традицій вшанування сімейних цінностей [8].

Таким чином, заклади освітньої сфери відіграють провідну роль в діяльності територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді, але залишаються протиріччя між їхньою соціально-педагогічною діяльністю та діяльністю таких суб'єктів територіальної громади, як сім'я, заклади та організації соціального спрямування та громадські організації. На нашу думку, для того, щоб соціально-педагогічна діяльність територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді стала більш ефективною, необхідним є створення та впровадження нової соціально-педагогічної технології формування усвідомленого батьківства молоді яка б об'єднала зусилля всіх суб'єктів територіальної громади.

Також є недостатнім забезпечення всіх суб'єктів територіальної громади відповідними соціально-педагогічними вміннями та навичками з формування усвідомленого батьківства молоді, що обумовлює необхідність узагальнення методичних вмінь працівників освітньої сфери, державних та громадських установ, які працюють в територіальній громаді, та забезпечення їх сучасними психолого-педагогічними знаннями та технологіями для виконання роботи з формування усвідомленого батьківства молоді.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту» – – [Електронний ресурс]. – zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1060-12 2. Соціальна робота в Україні : теорія та практика : [посібник для підвищення кваліфікації працівників центрів соціальних служб для молоді – Ч. 3] / За заг. ред. А. Я. Ходорчук. – К. : ДЦССМ, 2002. – 172 с. 3. Полякова О. М. Формування культури материнства старшокласниць як актуальна соціально-педагогічна проблема / О. М. Полякова, М. В. Сіренко. // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2009. – № 2 – С. 41 – 49. 4. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді : теоретико-методичні основи : [монографія] / О. В. Безпалько. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с. 5. Михайлова Л. М. Основні напрямки соціально-педагогічної роботи зі студентськими сім'ями / Л. М. Михайлова // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2006. – №3. – С. 74 – 79. 6. Тюптя Л. Соціальна робота : теорія і практика / Л. Тюптя, І. Іванова. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pidruchniki.com.ua/15840720/sotsiologiya/sotsialna_robota_-_tyuptya_lt 7. Положення про психологічну службу системи освіти України Міністерство освіти і науки України НАКАЗ 02.07.2009 № 616. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://coolschool1.at.ua/load/3-1-0-85> 8. Пеша І. Напрями реалізації регіональних програм підтримки сім'ї / І. Пеша // Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту : науково-практичний журнал – 2010. – №3. – С. 46 – 55.

Островська Н. О. Заклади освітньої сфери як суб'єкт територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді

В даній статті визначено поняття «соціально-педагогічна діяльність територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді»; здійснено аналіз соціально-педагогічної діяльності закладів освітньої сфери як суб'єкта територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді; зроблено висновок про необхідність створення та впровадження нової соціально-педагогічної технології формування усвідомленого батьківства молоді яка б об'єднала зусилля всіх суб'єктів територіальної громади.

Ключові слова: усвідомлене батьківство, соціально-педагогічна діяльність територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді, заклади освітньої сфери.

Островская Н. А. Учреждения образовательной сферы как субъект территориального сообщества по формированию осознанного родительства молодежи

В данной статье определено понятие «социально-педагогическая деятельность территориального сообщества по формированию

осознанного родительства молодежи»; осуществлен анализ социально-педагогической деятельности заведений образовательной сферы как субъекта территориального сообщества по формированию осознанного родительства молодежи; сделан вывод о необходимости создания и внедрения новой социально-педагогической технологии формирования осознанного родительства молодежи, которая объединит усилия всех субъектов территориального сообщества.

Ключевые слова: осознанное родительство, социально-педагогическая деятельность территориального сообщества по формированию осознанного родительства молодежи, заведения образовательной сферы.

Ostrovskaya N. A. Educational sphere's agencies as the subject of the territorial community for forming conscious parenting youth

In this article were given the definition of «social pedagogical activities of the territorial community for forming a conscious parenting youth», were carried out the analysis of social pedagogical activities of educational sphere's agencies as the subject of a territorial community for forming conscious parenting youth, were concluded that the need for and implementation of the modern social pedagogical technology formation of conscious parenting youth which would united the efforts of all stakeholders of the territorial community.

Key words: conscious parenthood, social pedagogical activities of the territorial community for forming a conscious parenting youth, educational sphere's agencies.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 37.013.42:343.846-053.6

Н. В. Пастух

**ЗМІСТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
РІЗНОПРОФІЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ
З НЕПОВНОЛІТНІМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ ВІД ВІДБУВАННЯ
ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ**

В умовах реформування пенітенціарної системи України на основі принципів соціальної переорієнтації, гуманізації та педагогізації процесу призначення та відбування покарань усе частіше застосовується судова практика щодо звільнення неповнолітніх засуджених від відбування покарання з випробуванням. Відповідно до чинного кримінально-виконавчого законодавства до комплексної соціальної, правової, психологічної, педагогічної та психологічної роботи із засудженими з метою їх ресоціалізації повинні залучатися не тільки органи та установи,